EURÓPAI KÖZPONTI BANK

EURORENDSZER

HU **ECB-PUBLIC**

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK VÉLEMÉNYE

(2020. szeptember 22.)

a Magyarországon nyújtott készpénzszolgáltatások minimumszintjének biztosításáról

(CON/2020/21)

Bevezetés és jogalap

2020. szeptember 2-án az Európai Központi Bank (EKB) felkérést kapott a Magyar Nemzeti Banktól (MNB), hogy alkosson véleményt két rendelettervezetről: az egyik a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló MNB rendeletet[1] módosítja (a továbbiakban: a bankjegyekről szóló rendelettervezet), a másik pedig az érmék feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló MNB rendeletet[2] módosítja (a továbbiakban: az érmékről szóló rendelettervezet; a továbbiakban együtt: rendelettervezetek).

Az EKB véleményalkotásra szolgáló hatásköre az Európai Unió működéséről szóló szerződés 127. cikkének (4) bekezdésén és 282. cikkének (5) bekezdésén, valamint a 98/415/EK tanácsi határozat[3] 2. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdésén alapul, mivel a rendelettervezetek fizetőeszközökre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak. Az Európai Központi Bank eljárási szabályzata 17.5. cikkének első mondatával összhangban a Kormányzótanács fogadta el ezt a véleményt.

1. A rendelettervezetek célja

1.1 A rendelettervezeteket kísérő indokolás szerint a rendelettervezetek célja a magyarországi hitelintézetek és posta ügyfelei számára a készpénzszolgáltatások tekintetében biztosítani a hozzáférés minimumszintjét. A rendelettervezetek átfogó célkitűzése tehát annak biztosítása, hogy a lakosság számára egész Magyarországon hozzáférhető legyen a készpénzszolgáltatások minimumszintje.

1.2 A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény[4] értelmében kizárólag az MNB jogosult forintbankjegyek és -érmék kibocsátására[5]. A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény megállapítja, hogy az MNB által kibocsátott forintbankjegy és -érme Magyarország törvényes fizetőeszköze[6]. A magyar jog nem írja elő a kedvezményezettek számára a készpénz fizetések céljára történő elfogadását. Az

1 19/2019. (V.13.) MNB rendelet.

2 20/2019. (V.13.) MNB rendelet.

3 A Tanács 98/415/EK határozata (1998. június 29.) a nemzeti hatóságoknak az Európai Központi Bankkal a jogszabálytervezetekről folytatott konzultációjáról (HL L 189., 1998.7.3., 42. o.).

4 A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény.

5 A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 4. §-ának (2) bekezdése.

6 A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 4. §-ának (2) bekezdése.

ügyletekben részt vevő felek a közöttük fennálló kapcsolat vonatkozásában szabadon meghatározhatják a fizetés módját, és megállapodhatnak elektronikus fizetésben. Az MNB-nek nincs jogosultsága a felek szerződési szabadságának korlátozására.

1.3 A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény feljogosítja az MNB-t a készpénzforgalmazás szabályozására, ideértve a bankjegyek és érmék más címletűre való átváltását, valamint a forgalomból bevont, a nehezen felismerhető vagy sérült bankjegyek és érmék készpénzre való átváltását. Az MNB rendeletek kibocsátása útján látja el ezt a feladatát[7]. E jogalkotási felhatalmazása alapján az MNB módosítani kívánja a bankjegyek, illetve az érmék feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 19/2019. (V.13.) MNB rendeletet és 20/2019. (V.13.) MNB rendeletet (a továbbiakban együtt: a készpénzről szóló rendeletek).

1.4 A rendelettervezetek a fogyasztói ügyfélkörrel rendelkező hitelintézetekre és a postára alkalmazandóak.

1.5 Új kötelezettségként a rendelettervezetek előírják a fogyasztói ügyfélkörrel rendelkező hitelintézetek és a posta számára, hogy valamennyi (állandó és mobil) fiókjukban végezzék el a forintbankjegyek és -érmék címletváltását, valamint a forgalomból bevont, a nehezen felismerhető vagy sérült forintbankjegyek és -érmék átváltását. Ezeknek a szolgáltatásoknak arra tekintet nélkül elérhetőnek kell lenniük az ügyfél számára, hogy az ügyfél fogyasztó vagy lakossági ügyfél. A készpénzről szóló rendeletek szerint a forintbankjegyek és -érmék átváltása a következő szolgáltatásokat foglalja magában: i. a forgalomból bevont forintbankjegy és -érme azonos címletű, forgalomképes forintbankjegyre és -érmére történő cseréje vagy fizetésül való elfogadása, ideértve az ügyfél saját fizetési számlájára történő befizetést; és ii. a nehezen felismerhető vagy sérült forintbankjegy és -érme azonos címletű, forgalomképes forintbankjegyre és -érmére történő cseréje. A rendelettervezetek pontosítják, hogy a nehezen felismerhető vagy sérült bankjegyek és érmék fizetésül való elfogadása is bankjegy- és érmeátváltásnak minősül. A rendelettervezetek egyéb módon nem változtatnak e szolgáltatások körén.

1.6 A rendelettervezetek szerint a hitelintézetek és a posta pénztár nélküli fiókjai mentesülnek e kötelezettség alól, ha a hitelintézet és a posta: i. bankjegyek tekintetében Budapest főváros ugyanazon kerületében vagy ugyanazon a településen legalább egy, ii. érmék tekintetében Budapest ugyanazon kerületében legalább egy, vagy ugyanabban a megyében legalább három olyan másik saját állandó fiókot üzemeltet, amely végzi a forintbankjegyek és -érmék címletváltását, és a forgalomból bevont, nehezen felismerhető vagy sérült forintbankjegyek és -érmék átváltását.

1.7 A bankjegyekről szóló rendelettervezet fenntartja azt a meglévő rendelkezést, amely szerint a bankjegykiadó automatát üzemeltető hitelintézet vagy posta a forgalomból bevont bankjegyek átváltására vonatkozó kötelezettségével összefüggésben köteles elfogadni a gépen keresztül lebonyolított befizetést.

---

7 A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 23. §-ának (11) bekezdése és 171. §-a (2) bekezdésének b) pontja.

1.8 A rendelettervezetek lehetővé teszik a hitelintézetek és a posta számára azt, hogy előzetes bejelentéshez kössék a forintbankjegyek és -érmék átváltását azért, hogy biztosíthassák az átváltáshoz szükséges készpénz rendelkezésre állását. Ilyen esetben a fiók az ügyfél igényének bejelentését követő két munkanapon belül köteles végrehajtani az átváltást.

1.9 Az érmékről szóló rendelettervezet a hitelintézetek és a posta pénztárral rendelkező fiókjaitól mennyiségi korlátozás nélkül megköveteli a forintérmék átváltását, míg a pénztár nélküli fiókok egy alkalommal legfeljebb 100 darab forintérme cseréjét végezhetik el.

1.10 A rendelettervezeteket kísérő indokolás szerint a készpénzről szóló rendeletek módosításának indoka az, hogy néhány, országos fiókhálózattal és jelentős fogyasztói ügyfélkörrel rendelkező hitelintézet csökkentette fiókjaiban a készpénzszolgáltatásokat, és bankjegykiadó automaták és készpénzbefizetésre alkalmas vagy készpénz-visszaforgató gépek útján, vagyis az alkalmazottak közreműködését nem igénylő módon kezdte nyújtani ezeket a szolgáltatásokat. Az MNB azonban megjegyzi, hogy nem minden készpénzszolgáltatás nyújtható ilyen gépek segítségével. Így nem hajtható végre például a sérült bankjegyek és érmék kezelése és a címletváltás.

2. Általános észrevételek

2.1 Az EKB értelmezése szerint az elektronikus fizetésre szolgáló eszközök fizetési módként való használata egyre elterjedtebb Magyarországon. Az MNB várakozásai szerint tovább nő az elektronikus fizetés szerepe, mivel az online pénztárgép használatára kötelezett szolgáltatók 2021. január 1-jétől kezdődően kötelesek lesznek ügyfeleiknek biztosítani az elektronikus fizetés lehetőségét[8]. Azonban Magyarországon a pénzforgalmi tranzakciók keretében továbbra is dominál a készpénzhasználat, és a kiskereskedelmi ágazatban az összes fizetési tranzakció 80 %-a készpénzes fizetés[9].

2.2 Bár az EKB üdvözli az elektronikus fizetésre szolgáló eszközök területén a további innovációt és fejlődést, az EKB azt is megjegyzi, hogy alapvető fontosságú a törvényes fizetőeszközhöz (készpénzhez) való hozzáférés megfelelő szintjének biztosítása. Amint azt az EKB korábban[10] megjegyezte, fontos, hogy valamennyi tagállam – az euroövezeten kívüli tagállamokat is ideértve – megfelelő intézkedéseket hozzon annak biztosítására, hogy a területén működő hitelintézetek és fiókok megfelelő hozzáférést biztosítanak a készpénzszolgáltatásokhoz a készpénz további használatának elősegítése érdekében.

2.3 A készpénz szerepe azért különleges, mert bizonyos társadalmi csoportok nem tudnak elektronikus fizetési módokat és egyéb innovatív fizetési megoldásokat alkalmazni. A készpénz a fő fizetési mód az idősek, a bevándorlók, a fogyatékossággal élők, a kiszolgáltatott szociális helyzetű polgárok és minden olyan személy számára, aki korlátozottan fér hozzá a digitális szolgáltatásokhoz. Más jogos indoka is van annak, hogy a fizetők miért részesítik előnyben a készpénzt. Ez az egyetlen olyan fizetési mód, amellyel azonnal és véglegesen, közvetítő nélkül

8 Lásd: Fizetési rendszer jelentés 2020., Magyar Nemzeti Bank, 11. o.

9 Lásd: Fizetési rendszer jelentés 2020., Magyar Nemzeti Bank, 7. o.

10 Lásd a CON/2019/41 vélemény 2.3. bekezdését és a CON/2020/13 vélemény 9.2.3. bekezdését.

lehet rendezni az adósságot, és amely rendelkezésre áll azoknak, akik nem férnek hozzá a banki szolgáltatásokhoz. A készpénz továbbá azáltal, hogy lehetővé teszi a pénzügyi tranzakciók ilyen megvalósítását, ösztönzi a teljes népesség gazdaságba való bevonását. A készpénz ezen túlmenően fontos szerepet tölthet be a fizetési rendszer zavara esetén[11].

2.4 Mindezek alapján az EKB úgy véli, hogy kellően indokolt a készpénzszolgáltatásokhoz való hozzáférés elsősorban földrajzi alapon meghatározott minimumszintjének szükségessége. Az EKB ezért üdvözli az MNB arra irányuló kezdeményezését, hogy a készpénzfizetések szabályozására irányuló jogát gyakorolja annak biztosítása érdekében, hogy a hitelintézetek és a posta ügyfelei számára egész Magyarországon legalább egy minimális szinten hozzáférhető legyen a készpénz.

Ez a vélemény közzétételre kerül az EurLex honlapon.

Kelt Frankfurt am Mainban, 2020. szeptember 22-én.

[aláírás]

az EKB elnöke

Christine LAGARDE

11 Lásd a CON/2019/41 vélemény 2.1. bekezdését és a CON/2020/13 vélemény 9.2.1. bekezdését.